

TRIBUNA

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 3/4 an 10 cor.
pe 1/2 an 5 cor.
pe o lună 2 cor.
N-ri de Duminică pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscrise nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:
de un sâr garmond: prima dată 14
bani; a doua oară 12 bani; a treia
oară 8 b. de fiecare publicație.
Atât abonamentele, cât și inserțiile,
nu se pot plăti înainte în Arad.
Telefon pentru oraș și comitate:
Scrisori retracate nu se primesc.

Unde-î procurorul?

Pe banca acuzaților stă în fața juriului din Oradea-mare unul din redactorii ziarului nostru, pentru »agitație contra națiunii« — maghiare.

Pentru agitațiune contra națiunii maghiare, când în articolul incriminat s'a ple-dat pentru iubirea de patrie, pentru luptă în spriginul celor oropsiți și nedreptățiți, pentru iubire, care poate fi singurul chiag al înțelegerii dintre popoarele acestei țări, pentru egală îndreptățire, care este singura garanție a bravării greutăților vremurilor, pentru această țară.

Dar fie!

Ne vom purta crucea suferințelor pentru neamul nostru din această țară până la sfârșit; vom aduce jertfe pe altarul iubirei de neam și de patrie, vom muri chiar pentru patrie, — cum au făcut-o din belșugul sângelui moși și strămoși ai noștri, răscum-părând cu sânge, aceea-ce aveau să ude cu lacrimi nepoții și strănepoții lor.

Și nu ne vom plânge de vitregia sorții — nu ne vom desnădăjdi de viitorul neamului nostru, — dar cade-se să-i prezentăm în nuditatea perversității lor pe cei ce azi în această țară lucrează în numele justiției, dreptății și intereselor de stat.

Pe când în »representanța« țării, în dietă, ajung la ordinea zilei în alaiul de extatic a primirei șovinistilor proiecte de sugrumare pentru noi; pe când pe banca acuzaților stă un ziarist român, pentru-că a susținut că Românul trebuie să fie și rămână Român, ear nu canalie, transfug, renegat, — în presa maghiară se propagă cu gura plină *ura de rassă* și politica de distrugere a naționalităților, cu foc și sabie, cu legi, ordonanțe și dispozițiuni autocrate, într-o țară — liberală, poliglotă.

Unde-î procurorul? întrebăm.

Dar ce să întrebăm? Știm că își ține filipica stupidă la Oradea-mare, atunci când și-ar fi îndeplinit o funcțiune legată de îndatoririle sale, trăgând la baza justiției pe oameni cari propagă idei ca cele următoare:

»Vestim o luptă fără îndurare, și vrem să provocăm fapte și tendențe contrarii dela publicul nostru cetitor, față cu toate acele tendențe, cari luptă pentru conservarea separatismului de rassă, ba ce e mai mult, pentru întărirea zidurilor despărțitoare«...

»Magyar Közélet«, revistă politică săptămânală (Nr 41 a. c.), prin condeiul unui oarecare Dr. Ajtay Jozsef, propagă această luptă fără îndurare contra acelora, cari nu vor să devină renegați, mișei: capital pentru »fericirea« patriei«.

Ear pe acest nobil mănuitor al condeiului, care spre meschinării și murdării su-

flești îndeamnă sufletele omenești, îl completează cu vîrf și îndesat un coleg al său, care după nume pare renegat, Dr. Ludvig Rezső, prezentând o nouă teorie »mântuitoare de patrie«, teoria urei și intoleranței de rassă, în Ungaria.

Iată ce spune acel »politician maghiar« în acelaș număr al pomenitei reviste:

„Numai îndrăsneala și *ura neîmpăcată* poate să facă mare o națiune; cea națiune care nu știe uri din tot sufletul, nicidecum nu poate ajunge mare. Englezul, Germanul, ba chiar și dintre națiunile mai mici, de es. Polonezul, Bohemul, Sărbul, Valahul (?) știu să urască grozav; și tocmai aceasta le dă energia națională și coștiința de neam...

»Nemăsurat de mare serviciu va face neamului unguresc acela, care din nou va aprinde acea ură în inimile noii generații și i-o va altoi în sânge. Trebuie să aprindem o ură fierbinte contra tot ce împedecă și întârziează dezvoltarea noastră națională și de rassă, căci numai contra acelora putem duce o luptă biruitoare, pe cari îi urim«.

Și când astfel de teorii subscie »maghiarul« Ludwig, el se poate plimba pe străzile Budapestei; ba poate că va fi chemat chiar la ministerul de interne, să facă un proiect, pentru întocmirea unei viitoare legi, despre ură contra naționalităților?

Și astfel de lucruri sunt tolerate, ba chiar primite și aplaudate, în Ungaria, »modernă«, în Ungaria constituțională, în Ungaria moștenită de Tisza István dela Deák și Eötvös?

A mai întreba unde e procurorul, — ar fi o ironie! Nu legea se împlinește, nu dreptate se făurește, ci ură de rassă se propagă astăzi în patria noastră din partea celor ce au parvenit a domina; nu politică de stat, ci luptă de rassă se duce, pe toată linia, de sus până jos.

Și când în astfel de împrejurări un redactor al nostru se presintă pe banca acuzaților — e de înțeles, că la Oradea Mare va fi condamnat patriotismul, iubirea de neam și cinstea convingerilor, concepția clară a drepturilor constituționale.

Și să se înspăimânte șovinistul de vremurile, când *ura lor* va provoca reacțiune în mijlocul nostru!

Noi până-acum ne purtăm crucea noastră; și crucea va fi biruitoare!

Iar pe oamenii »de meserie«, ca Ludwig, îi demascăm, înfierându-i cu disprețul ce se cuvine lor și coteriei, care în loc de a le trimite pe cap procurorul, îi lasă să contravină față cu legile și să înnebunească îndârjind un neam nenorocit, cum este și bietul maghiar, ca masă de popor.

ASALTUL.

Dupăce șovinismul maghiar s'a convins că împotriva Vienei nu izbutește cu stoarcerea concesiunilor nici prin cel mai extrem asalt înversunat, ear guvernul maghiar neputând să facă pe de-o parte să desarmeze obstrucția, ce ținuse atâta timp pe loc activitatea parlamentară, ear pe de alta să facă opoziției furibunde posibilă o oareș-care retragere onorabilă, s'a hotărît să-i astupe gura — cu noi, naționalitățile nemaghiare. Ceeace n'au putut dobândi la Viena, caută să câștige de pe pielea noastră. Dacă n'au reușit să torțeze limba maghiară în armată, haide s'o vîre în scoalele naționalităților fără să le pese de lege. Căci doar și Viena nu prea mult caută la legea lor, de ce să cruțe și ei pe alții? Deja de mult timp se tot lănguiau stăpânii noștri, că legea noastră, a naționalităților, constituie pentru ei un vecinic gravamen, un impediment colosal în acțiunea lor de a preface toată suflarea nemaghiară din această țeară, în maghiară și astfel să vină odată realitate visul mereu visat despre o Ungarie puternică, unitară, omogenă, pur națională maghiară. Eată aci ar fi să fie imperialismul maghiar. Murmurau ei adeseori încontra acestei legi, care le stă ca un ghimpe în ochi și despre care mereu zi-eau și zic că este o greșală inexcusabilă a politicianilor lor de mai înainte vremuri, dar nime n'a avut îndrăsneala să se atingă de ea, deși se auziau zilnic prin presa maghiară cuvintele de asmuțare a guvernului împotriva noastră, că această lege trebuie desființată. Ca și când ar fi fost vreodată executată de când există, ca și când ministrul de culte căți se părintau n'ar fi făcut destul loc limbei maghiare prin ordinațiuni arbitrare și ilegale în școalele noastre confessionale. Natural, că strigătul desperat cu fraza învechită, că dacă vor sta cu mâinile în sân, naționalitățile îi vor înghiți, a fost și este numai un pretext pentru a recurge la măsurii mai aspre, mai necruțătoare împotriva noastră de căl până aci.

Antecesorul actualului ministru de culte, celebrul Wlassics a fost satisfăcut să lărgească dreptul imaginar al limbei maghiare în școalele noastre prin ordinațiuni, voidind în felul acesta să deschidă lacună în constituțiunea noastră bisericească, pe care ar avea să între mai târziu cu toată puterea năvălitoare limba statului. Doctorul Berzeviczy, membrul actualului regim compromis și brutal, care mai până erî alaltă-erî era o mărime necunoscută, a făcut un pas culezător înainte, ca să asigure limbei maghiare supremația exclusivă față de celelalte limbi nemaghiare — și anume prin lege pozitivă, nesocotind drepturile noastre ocrotite sub scutul »onoarei națiunii maghiare«. Frumoasă onoare. Admirabil cavalerism. Ideea aceasta a ministrului Berzeviczy, cu care se

spera să poată fi îndestulit apetitul monstru-lui parlamentar se intrupă iute și de grabă într'un plan al reformei învățământului popular cu scopul să ne despoaie dintr'odată de caracterul nostru național românesc, să ne răpească limba, pentru care noi în trecut n'am cruțat averi, nici viață, să ne fure copiii fragezi dela sînul mamelor pentru a-i duce la fabrica de maghiarizare, de unde să se întoarcă Unguri desăvârșiți, născuți, ireproșabili, să nu i mai poată cunoaște lumea că au fost vreodată de alt neam, vlăstare românești.

Acest plan a fost supus unei debateri în două anchete, dintre care la cea dintâi s'au pronunțat și autoritățile noastre supreme bisericești prin rostul ambilor metropoliți. Nu înțelegem, ce lipsă a fost să facă ministrul Berzeviczy atâta paradă. Putea doar simplu să vină de loc cu proiectul de lege înaintea dietei, ori dacă a fost curios să audă sfaturi, cel puțin nouă ne dădea pace și nu ne mai chema și pe noi la acel sfat. Pentru noi era irrelevant, ori eram invitați, ori nu la anchetă, căci excepțiile reprezentanților noștri bisericești și așa au fost omise din vedere din partea ministrului la a doua redactare. Ori poate ministrul Berzeviczy a făcut-o asta din considerațiuni de tactică, voind mai întâi să se informeze imediat asupra puterii noastre de rezistență? A voit poate să sondați opiniunea cercurilor noastre superioare bisericești pentru a se putea orienta cu privire la atitudinea ce avea de cuget să o ia împotriva noastră, mai energică, ori mai moderată?

Asta apare din faptul, că proiectul de lege depus pe biroul camerei întrece în măsură severă planul de astă-primăvară. Ministrul Berzeviczy așa se vede, că prin convocarea acelei anchete duble la asta a țintit. Dar chiar această procedură a ministrului de culte este din cale afară revoltătoare. Șefii bisericilor române surorii au fost invitați la conferință numai de mărturie; cuvintele lor au fost vorbe goale la urechile Excelenței. Numai ceilalți sfetnici ai ministrului, cari se întreceau la licitare în șovinism, au fost demni de atențiunea ministrului, care întru toate a

și grăbit să le facă pe voie. În felul acesta purtarea miștrului față de noi este extraordinar de brutală, mai mult: ea este provocatoare. Și de fapt ministrul de culte maghiar, când voește să ne aplice lovitura de moarte, în același timp voește să ne și batjocorească, să ne ia peste picior ca și pe niște venetici cerșitori, să ne ridă brusc în față, ca și când am fi niscafi ființe demne de compătimirea și celor mai prăpădiți? Numai în felul acesta se poate explica purtarea ministrului de culte față de noi, cei condamnați la moarte. Și până unde voește să meargă ministrul Berzeviczy cu cutezanța sa extravagantă, cu actele sale de violență, și politica sa de asaltare continuă, inaugurată de odată cu venirea sa la putere? Până când cugetă Berzeviczy să ne considere drept păpușe de joc și să ne învîrte după placul său?

Planul său de învățământ, devenit acum proiect de lege, în a doua redactare este și mai grozav ca fătul lui de mai înainte. Unele «concesiuni grațioase» și «schimbări generoase» din noul proiect dispar pe lângă alte înăspriți. O comparație minuțioasă a noului proiect cu cel de mai înainte ne isbește de loc. Așa de exemplu paragraful 14 referitor la limba de propunere dispune, ca în școlile de stat toate obiectele de învățământ, prin urmare și religiunea are să se propună în localitățile edificiului școlii și că la propunerea religiunii pe lângă limba maghiară se poate folosi și limba înțeleasă de copii, dacă autoritățile supreme bisericești o vor asta. Asupra limbii de propunere în școlile populare confesionale vor decide totdeauna susținătorii respectivei școli, *dacă însă cel puțin 20% din numărul elevilor dela școala confesională nemaghiară sunt maghiari, ori dacă dintre toți copiii cel puțin 20 sunt de aceia, a căror limbă maternă este cea maghiară, atunci și limba de propunere este cea maghiară. În toate școlile de repetiție învățământul se face exclusiv în limba maghiară.* Acest paragraf conține față de §-ful 13 din planul de mai înainte două măsuri severe, și anume, că deja numărul absolut de 20 elevi (nu numai 20%) maghiari poate

îndreptăți limba maghiară ca limbă paralelă de propunere; în cursurile de repetiție ar fi să fie limba maghiară dominantă.

La §§. 16—17 din planul de astă primăvară (în noul proiect de lege acești §§. sunt identici cu §§. 17—18) referitori la controlul asupra planurilor de învățământ, a cărților didactice și a mijloacelor de învățământ din școlile elementare confesionale s'a mai adaus și controlul asupra bibliotecilor de școală. §. 11 din plan a impus înființarea cursurilor de repetiție tuturor susținătorilor de școală, iar §. 22, identic cu acesta impune asta numai atunci, dacă învățătorul are ajutor de stat, ori întregire de salar dela stat. Tot acest §. din proiectul de lege obligă pe susținătorii de școli a pune la dispoziția comunei politice, care este dator să susțină cursul de repetiție, localul școlii cu tot aranjamentul ei școlar.

Conform §. 41 din plan procedura disciplinară era încredințată comisiei administrative. §. 49 din noul proiect pe lângă observarea acestei dispozițiuni din §. 41 al planului recunoaște și competența autorităților superioare bisericești. Același § cuprinde și o înăsprire cu privire la disciplinarea în contra învățătorilor »dușmanii statului« și cu pensie dela stat. În cas de dovadă al unor astfel de crime învățătorul își pierde simplu pensiunea. Despre asta în planul de astă primăvară nu era vorba.

Ce privește jurământul oficios pe care îl depune învățătorul la intrarea sa în oficiu, a fost schimbat în sensul, că jurământul se face pe făgăduința observării ordinațiilor »autorităților înalte și celor mai înalte«, nu ca mai înainte, când formula avea conținutul că învățătorul pune jurământ pe ordinațiunile cari se refer la legea școlară și joară supunere și obediență față de antestătători.

Cu privire la calificarea învățătoarească §. 58 din proiectul de lege șterge examenul de primire, (în plan a fost admis), în schimb însă elevul are să dovedească că vorbește ungurește.

§. 64 din proiectul de lege conține o altă înăsprire și anume limba de propunere

INUNDAREA

DE

5

EMIL ZOLA.

Casa lui Raimbeau se surpă. Scoaserăm un țipet de spaimă, când văzurăm pe Ciprian dispărând. Peste ruine săriau valurile în sus și se împreunau de-asupra coperișului plesnit... Apoi iar se făcu tăcere, apa iar se formă într'un plan și numai în locul unde era cufundată casa, se ridica câte-o grindă sau scândură. O grămadă de grinzi erau una peste alta și mi-se părea, ca și când între aceste grinzi s'ar mișca ceva viu, care se sforța în mod suprafiresc să se libereze.

El trăește încă strigă, Doamne ajută? Vedeți, acolo după planul alb, luminat de lună, acolo e el.

Și un ris nervos ne cuprinse, băteam din palme și chiniam, ca și când am fi scăpat noi singuri.

Iar se va sui sus, zise Petre.

„Da, da, strigă Caspar: vedeți cum caută să prindă grinda din stânga.

Risul nostru amuți. Nu mai ziserăm nici o vorbă, parcă de frică ni-se prinse ceva în gât, ne închipuiam în situația înfricoșată, în care se afla Ciprian. La prăbușirea casei i-se prinseră picioarele între două traverse și el stătea cu capul în jos. Nu se putea să se libereze și capul era cu câțiva centimetri numai dela apă. Era o moarte strașnică. Pe coperișul casei vecine stătea Amanda, cu copiii în brațe. Trebuia să vază cu ochii moartea soțului ei, numai în puțină de-

părtare dela dansul, fără ca să-i fi putut ajuta. Un tremur convulsiv o scutură, și scoase un țipet, care pătrundea așa groznic, ca urlatul unui câine turbat.

Nu putem să-l lăsăm pradă, zice Iacob, trebuie să-l mântuim, trebuie să ajungem la el.

Poate că am putea să ne coborâm dealungul rîndurilor cugeta Petre. „Il vom libera“.

Când se pregăteau însă să plece pe coperiș, se surpă a doua casă... drumul le era acum tăiat. — Eram incremeniți. Ne strîngeam de mîni, involuntare, le strîngeam, ca și cum am fi voit să le zdrobim, și nu ne puteam întoarce privirea dela spectacolul groznic de dincolo.

Mai întâi încercă Ciprian să se ridice. Cu putere extraordinară îi succese ca să se ridice puțin deasupra apei, așa că îi stătea corpul pieziș. Cu toate astea însă încordarea, oboseala îl istovise de puteri. Se lupta și mai departe. Voia să se prindă de vr'o grindă, și cu mîinile întinse căuta în jur, să afle ceva de ce să se prindă. Lupta salvării însă îi fu zadarnică. Era silit să se lase învins, căzu iarăși înapoi și stătea agățat nemișcat. Își aștepta moartea. Aceasta însă se apropia foarte încet. Abia îi ajunsă apa numai la păr și el simți din nou undele crescând. Un val însă îi udă fruntea, altul îi închise ochii. Încet văzurăm cum i-se afunda capul în puhoiul crescând.

Femeile, ce ședea jos, își ascuseră fața. Bărbații ce mai eram, căzurăm în genunchi, întinzând brațele, plîngeam și nevăeram. Alături de moartea iubitei ei soț stătea Amanda ridicată în sus cu copilașii în brațe, strigătul ei resuna grozav în tăcerea nopții.

Mai mult timp stăturăm cuprinși de această groază.

Când îmi venii în fire, apa crescuse și mai tare, ajunsese la țigle și coperișul era numai o insulă în noianul de apă. În dreapta și în stînga trebuie că s'au surpat casele, fără ca noi să le observăm, căci erau perite.

„Notăm“, murmură deodată Roza, prinzându-se convulsiv de țigle.

De fapt credeam că ne prăbușim, ca și când coperișul s'ar fi rupt de casă și aluneca ca o plută care ar fi fost condusă de un curent. Dar privind la turnul bisericii, care stătea năntea noastră nemișcat, ne mai încetă buimăceala și simțiam, și simțeam, că suntem tot pe același loc, dar încunjurați de valuri.

Acum începu apa a da năvală. Până acuma ținea curentul dealungul străzii, dar după ce ruinele caselor prăbușite îi închiseseră calea, i-se întoarse cursul napoi, și ce-i venia înainte, grinzi, stâlpi, scânduri, le prindea, le legăna un moment apoi le arunca cu toată puterea spre casa noastră. Dar ea nu lăsa numai tratata lovitură, ci le trăgea iarăși înapoi, ca după aceea cu mai mare putere să le poată lovi de zid. Numărul grinzilor ce ne amenințau din toate laturile se urcase la 10 la 20 și mai mult. Apa vuia și arunca spuma până la noi așa că ne ajungea la picioare. Auziam vuetul înecat al apei jos în casă, auziam, că pocnesc părății odăilor, cari erau gata să se surpe. Câteodată, când lovitura grinzilor era prea tare, când se apropiau de noi cu lovituri ca de măciucă, cugetam că am gătat-o, căci zidurile se înmoiară, lăsându-ne pradă apelor răpitoare.

pentru studiul istoriei, geografiei, constituțiunii ungare, are să fie cea maghiară. § 55 din plan, corespunzător celui de sus admitea limbă maghiară ca limbă de propunere numai pentru studiul limbii și literaturii maghiare. Din pedagogie însă și din metodică examenul se poate face și în limba respectivului institut confesional. Studiul religiunii este eliminat dela examenul special. Cu privire la examenul fundamental proiectul conține o înăsprire, întru cât comisarul guvernial nu numai că revede lucrările scripturistice, ci are dreptul să le și supracentuzeze.

Vedem deci, că ministrul de culte în e'aboratul său al doilea s'a pus pe un punct de vedere și mai radical. Scopul este evident: apăsarea limbilor nemaghiare și în aceeaș măsură validitatea tot mai mult a limbii de stat. Intre astfel de împregiurări nespuse de critice pentru limba, națiunea și biserica noastră nu putem sta un singur moment la îndoială ce avem de făcut, ci toți trebuie să înțelegem, că timpul a sosit să opunem rezistență până la extrem. Ministrul de culte și împreună cu el guvernul maghiar ni-a declarat război de exterminare. Ce vom face?

Pleca-ne-vom fruntea, ce pururea sus nesfîit am purtat? Ingenunchia-vom în fața celui slab, tare numai la aparență? Da-vom ce avem mai scump și ce am moștenit dela moși-strămoși prin mit de sacrificii și rîuri de sîngere, numai în dar, fără luptă, luptă sfîntă, înversunată, inexorabilă? Nu! Comori atît de prețioase trebuiesc cucerite, dacă adversarul voește să pătrundă la sufletul nostru, pentru a-l preface în suflare maghiară.

Români! Cultura noastră națională abia încolțită, idiomul latin abia desamortit și deslipit de materiile ce veacurile de barbarie au lipit de graiul armonios și fermecător, geniul nostru tiner, viguros și plin de viață națională, se află în pericol!

Gr. I.

Război anglo-rus.

Ultimatul Angliei.

Atentatul flotei ruse de pe Baltica comis în contra flotilei de pescărit engleză a îndemnat pe Anglia la luarea de măsuri energice. Rusia nu va avea în cătrău, ci va trebui să plece capul, împlinind toate pretenșiile puternicului Albion. Asupra nouelor evenimente au sosit următoarele telegrame:

Londra. 25 Oct. Presa folosește azi termenii mai energici contra Rusiei, ca eri. Ziarele declară că scuzele și declarațiile nu pot fi privite ca satisfăcătoare. Trebuie pretins pedepsirea oficerilor culpabili și revocarea flotei, căci altfel Anglia ar fi nevoită să apere comerțul internațional în contra grandomanilor ucigătoare. Mai multe ziare consideră de curios faptul, că țarul nici până acum nu și-a exprimat condolențele pentru jertfe.

Londra, 25 Oct. (Reuter). Primarul din Hull a adresat în numele orașului o depeșă ministrului president Balfour, în care îl roagă să ceară satisfacție deplină și să grigească, ca mai mult astfel de abuzuri și apucături să nu se mai întâmpie.

Londra, 25 Oct. Nu este încă cunoscut conținutul notei guvernului englez, care va fi din cale afară energică, și care a fost înmanată de cătră ambasadorul englez la Petersburg, Garding, guvernului rus. Este fără îndoială, că acest document posedă caracterul unui ultimatum. Rusia trebuie să răspundă la aceasta notă în cel mai scurt timp de oatece acest cas poate avea urmări foarte serioase.

Ministerul afacerilor externe englez a a remis tuturor ziarelor engleze de dimineața comunicatul, că guvernul a dat ascultare rugărei pescarilor dând imediat de știre guvernului rus printr'o declarație, că după concepțiunea guvernului englez o întârziare din partea Rusiei nu este admisibilă.

Toate ziarele guvernamentale engleze scriu, că Anglia nu va tolera în afacerea actuală ceea ce s'a întâmpiat în afacerea cu Malakka. Ca dovadă despre grozăvenia acestei întâmpieri este destulă provocarea la cei doi morți dela Hull. **Dacă Rusia nu acordă satisfacție deplină în decurs de 24 ore, atunci flota engleză dela Gibraltar la primul ordin al guvernului englez va proceda în contra flotei ruse. Anglia nu poate fi îndestulată numai cu cerere de iertare și cu rebonificare materială a rudeniilor pentru morții și răniții dela Hull: ci trebuie pretinsă blamarea publică a aceluși oficer păcătos, care a dat ordin pentru acest atentat.**

Războiul ruso-japonez.

Noi trupe japoneze la Port-Arthur.

De pe câmpul de luptă mandciurian nu vine nici o veste mai alarmantă. Telegramele nu vestesc nimic nici despre înaintări, nici despre retrageri. Atențiunea lumii de nou se îndreaptă spre Port-Arthur, unde asediul urmează cu mai mare înversunare, ca altădată.

Londra 25 Octobrie. Lui Daily Telegraph i-se telegrafează din Tokio, că Rușii au pierdut lângă Yantai 8300 morți și 26.000 răniți, 31 tunuri ear' 56 au fost total ruinate.

Londra, 25 Oct. La Port-Arthur sosesc trupe proaspete japoneze.

Petersburg 25 Oct. Raportorul lui Brsvija Vjodomosti vestește din Tsi-fu:

Știri demne de crezământ spun, că Dalny este plin cu răniți. Japonezii recunosc, că cu ocaziunea asaltului au pierdut de zece ori mai mulți soldați ca Rușii.

Caspar se duse până la marginea coperișului și îi succese să apuce o grindă și să o atragă cu mâinile lui puternice.

„Trebuie să ne apărăm“, strigă el. Iacob se chinuia să prindă o prăjină lungă, iar Petre îi ajuta. Eu îmi afuriseam bătrânețea care-mi furase puterile, cu cari nu puteam să le ajut pe când se pregăteau să dea față cu curentul de apă.

Caspar ținea gata grinda, și când curentul venea îl ținea departe de zid cu greaua sa grindă. Uneori așa era de tare lovitură încât îi trântea jos. Pe lângă el manevra Petru și Iacob cu ruzile lungi și mânau înapoi lemnele notătoare. Peste o oră ținu această luptă. Acuș, acuș își perdeau mințile, blăstămau și injurau, băteau apa injurând-o. Caspar se purta ca și când ar fi avut un contrar năjntea sa, duela cu arma sa și o înfîșea în apă ca și în peptul unui contrar. Apa însă rămânea nevătămată, nebiruită. În urmă trebuia ca Petru și Iacob să se predee morții, căzură eșofați, pe când Caspar se lupta neîntrerupt, dar pe lângă iuteala lui îi scăpă grinda din mîni, o apucase curentul și făcea spărturi în zid. Lupta deveni imposibilă.

Maria și Veronica se aruncară în brațe una alteia și reluau în ton sfîșietor aceeași frasă, din care vorbia groază, care resuna așa de înfricoșat, par'că și acum îl mai aud cum strigă: Eu nu voiesc să mor, nu voiesc să mor!

Roza le cuprinsese în brațe. Încea să le mângâie, să le liniștească, să le încurageze. În sfîrșit însă, tresărindu-i întreg corpul, și cu fața palidă strigă: „Nu vreau să mor!“

Nu mai tușa Agatha nu zicea nimic, nu se mai ruga, nici nu-și mai făcea cruci. Privirea-i

rătăcia ca a unui timpit, numai când se întâlnea cu a mea mai încerca să zimbească.

Acuma deja spăla apa țiglele coperișului, nu mai era nici o speranță de ajutor. Dela biserică se mai auziau încă niște voci; două lampioane se ridicară, dar nu se văzură mult timp, fiindcă dispăruseră, și colosul de apă se întindea, creștea și se umfla fără scădere; nici un ajutor, totul era tăcut și liniștit pe grozava mare de apă. Oamenii din Saintin, cari aveau bărci, erau surprinși.

Intr'astea Caspar umbla pe coperiș și ținea zevistă apoi striga: „Luați seama, ajutați-mi și mă țineți bine“.

Luă ruda cea lungă și pândia după un obiect mare negru, care se apropia notând mereu și greoi spre casa noastră. Coperișul era lat, al șopronului, care era întărit pe scânduri țapene și pe cari apa le rupsese cu totul; și acum se apropia alunecând ca o plută. Nici nu ajunsese bine în apropiere, când Caspar încercă să-l tragă, simți însă că acesta îl va trage și pe el cu sine; ne strigă într'ajutor. Il prinserăm de mijloc și-l țineam strîns. Astfel îi succese să atragă coperișul în curent, dar cât ce ajunsese într'insul, cu așa putere se lovi de coperișul nostru încât cugețam că o să se facă tot țandere, însă rămase nevătămat.

Caspar se urcase îndrăsnit pe plută, îndemnându-ne și pe noi. O examină de toate laturile, să se convingă despre țăria aceleia. Petru și Iacob o țineau tare. Caspar rîdea și zicea bucuros: Bunicule! acum suntem mîntuiți! Nu mai plângeți femeilor, vedeți că avem o corabie, bună, tare, uitați-vă că nimic nu ni-s'au udat picioa-

rele. Pe toți ne va purta, și vom fi pe ea, ca acas.

Cu toate astea însă se îngrijii să mai întărească bastimentul. Prindea grinzile, pe care le ajungea — căci notau destule! — le lega bine cu o funie, ce o adusese Petru cu sine din precauțiune. Caspar lucra cu așa zel, de căzuse și în apă; noi țipărăm dar el răspundea zicând, că cunoaște bine apa, era un notător dester, că înnota cu ușurință pe Garona un mil depărtare.

Când se urcă iar pe coperiș la noi, scuturându-și apa de pe sine, zise: Haideți, haid să ne imbarcăm, nu avem mult timp de pierdut.

Femeile se puseseră în genunchi. Caspar trebuia să ducă pe Maria și Veronica pe plută, și le așeză în mijloc. Rosa și tușa Agatha coborîră singure de pe coperiș și se așezaseră lângă fete. Petru și Iacob săriră mai în urmă. Nainte de ce mă suii, căutai spre Amanda. Era răzimată de coș, apă îi ajungea până la mijloc, stătea cu mâinile ridicate, ținând în fiecare câte un prunc.

„Nu vă temeți bunicule zise Caspar, care mă pricepuse, o vom mîntui-o, vă asigur“.

Și au sărit într'însa. Pluta se cam înclina ce-i drept dar de fapt era destul de tare, și nu lăsa să străbată apa. Poate să ne poarte pe toți. Mai în urmă părăsi Caspar coperișul, și ne porunca să prindem de rude, cari ne serveau de vâsle, totuș el luase pe cea mai mare, pe care o manua ca mare abilitate.

(Va urma).

Lupta dela Iantai.

„Die Zeit“ scrie :

În lupta dela Iantai, care a început la 10 c. st. n. Rușii au pus în foc, pentru atac, o armată de 300.000 de oameni cu 900 de tunuri, cel puțin 13 divizii de infanterie, și toate trupele de cazaci (cam 30.000 de soldați). După știrile din Tokio au fost lăsate aproape de Mukden, la nord de fluviul Hunho, o armată constând din 5—6 divizii. Evenimentele din aceste zile dovedesc că știrile din Tokio sunt adevărate.

Japonezii au așteptat atacul într-o poziție largă de 60 kilometri, pregătită de o lună de zile ca un lagăr întărit — poziție ce se întindea dela Hunho (lângă Șoenanpu) peste linia ferată la nord de Iantai, și înălțimile dela Nord-Est de Fancen, până la Poensiku, pe Taitsiho. Amândouă aripile acestei poziții aveau razime pe puternicele linii de fluviu; o parte a centrului și întreaga armată din dreapta (Kuroki) stăteau pe înălțimi dominante. Fiecare din cele opt divizii ale lor este acum de două ori mai puternică decât o divizie rusească și sunt superioare prin numărul tunurilor. Ca armată de rezervă a Japonezilor mai pot fi socotite două divizii sub comanda prințului Fușima, cari chiar acum au sosii din patrie pe câmpul de războiu și cari probabil se concentrează îndărătul aripei stângi (vestice) e armatei. Astfel, ca număr, trupele cari au luat parte la luptă erau aproape egal de puternice; forța covârșitoare anunțată prin ordinul de zi al lui Kuropatkin nu s'a dovedit de loc, iar părerea celor din Tokio că ofensiva rusă e „un dar al cerului pentru Japonezi“ este îndreptățită.

A fost un moment când ofensiva rusă avea șansa de reușită. Dacă Kuropatkin îndată ce a văzut că Japonezii, după lupta dela Liaoyang, nu-l urmăresc și nu pot să se folosească de victoria lor tactică, s'ar fi hotărât să înceteze retragerea și să înceapă cât se poate mai curând ofensiva. ar fi câștigat un timp foarte prețios. În opt până la zece zile armata rusă adunată lângă linia ferată și pe șoseaua mandarină s'ar fi întregit lesne și atacul ar fi fost posibil să se facă cu 3—4 săptămâni mai înainte. Aceste lungi săptămâni au fost în avantajul numai al Japonezilor, cari au putut să aducă numeroase trupe de întregire și să-și întărească în liniște pozițiile, în timpul acesta au fost sporite și podurile de peste Taitsiho, iar linia ferată dela Liaoyang până la Iantai a fost modificată după osiile vagoanelor japoneze. Chipul cum a fost condusă campania din partea Rușilor va fi criticată mult și din cauza acestei pierderi de timp. Frontul Rușilor, cari au întrebuițat în linia Nord-vestică șase divizii în contra aripei stângi japoneze și numai patru divizii în contra centrului și aripei apusene, era foarte întins printr'un larg inconjur peste Poensiku. Kuropatkin își rezervase sub comanda sa imediată trei divizii îndărătul frontului armatei.

Încă de Joui gazetele oficiale din Petersburg anunțau cu regret: „că armata nu s'a concentrat mai bine pentru o mare luptă decisivă“.

Din gruparea coloanelor rusești de atac se vede deslușit intenția de a bate hotărât aripa dreaptă (răsăriteană) a Japonezilor și a o respinge din Coreea spre mare. Acolo unde Kuropatkin voia să dea lupta hotărâtoare, de ce nu și-a pus el în foc toate forțele disponibile și a lăsat îndărăt de Hunho lângă Mukden o rezervă așa de puternică? Aceasta până acum nu se explică. Se poate că o mică parte din aceste trupe, după o lungă călătorie pe lina ferată să fi fost oboșite și cu neputință de a fi aruncate în luptă, dar era nevoie de forțe și pentru ținerea în respect a Chinezilor adunați la Sinmintin, deci cam aproape de Mukden. Mai rămâne apoi presupunere că Kuropatkin a voit să întâmpine cu aceste trupe mișcarea de ofensivă a Japonezilor dinspre țermul drept al fluviului Hunho, asupra Mukdenului. Primejdia aceea însă ar fi fost cu mult mai sigur de întâmpinat, dacă armata principală ar fi fost bătută și silită să se retragă, căci atunci și coloana de împresurare ar fi trebuit să se întoarcă înapoi.

Toate motivele de mai sus arăta că nu e adevărat cum că mai mult de o treime din armată a fost lăsată așa de departe dincolo de Hunho... După cum era de așteptat. Japonezii s'au purtat tot așa de vitejește în lupta de apărare ca și până acum în ofensivă. Puternicul și bine hrănitul lor foc de front a spulberat în

primele zile de luptă coloanele ruse și imediat după aceea, generalii Japonezi au început ofensiva.

Transportul munițiilor și al alimentelor e acum mai ușor decât lupta dela Liaoyang căci, după cum s'a spus, în timpul acesta s'a putut pune în circulație linia ferată până la Iantai.

La aripa stângă și în centrul Japonezilor înaintarea a făcut până acum progrese mai mari ca cea din aripa dreaptă unde e mult de furcă cu puternice forțe rusești și cu dificultăți de teren. Aci, pentru întâiași dată în acest războiu, cavaleria japoneză aș atacat cu succes, ceea-ce este cu atât mai de remarcă, cu cât în acea parte au fost azvârlite în foc trupele principale de cazaci de sub comanda lui Rennenkampf și Miscenko.

Situațiunea în Extremul-Orient.

Părerea că ofensiva generalului Kuropatkin a fost determinată prin intervenirea admiralului Alexeiev și prin dorința de a se da un ajutor Port-Arthurului, se acreditează din ce în ce mai mult. Dacă e întemeiată, ori care ar fi rezultatul fericit sau nefericit al noii tactici, se va putea d'ajuns pentruca comandantul suprem al armatei rusești să nu se lase a fi tîrît într'o mișcare ofensivă fără să nu fie mai întâiu bine pregătit.

Situațiunea Port-Arthur trebuie să fie negreșit mai puțin bună decât nu lăsa a se înțelege rapoartele generalului Stoessel; dar prin energia garnizoanilor sale, se putea spera că cetatea va mai rezista încă victorioasă zice că soarta armatei din Mandciuria a fost expusă pentru motive secundare.

În adevăr, cea dintăiu datorie a generalului Kuropatkin pare să fie d'a bate armata japoneză care-i stă în potrivă. Apoi, dupăcum biruința i va fi completă sau nesigură, se va vedea în pozițiunea d'a se duce în ajutorul Portului-Arthur sau va fi silit să dea o nouă luptă. Soarta fortăreței va depinde evident de bătaia dată în Mandciuria, și aceasta ar trebui să fie asalturilor inamicilor ei. Astfel va fi de regretat că dorința de a-i da ajutor a îndemnat pe înaltul comandant rus să-și compromită armata într'o aventură cu rezultat îndoiș.

Nimic nu probează însă într'un mod sigur că așa să fi fost. Multe cuvinte puteau să determine pe generalismul rus să adopteze tactica ofensivă și e prudent să se fie în rezervă judecarea definitivă asupra oportunității ordinului său dela 2 Octombrie stil nou.

Încătenarea operațiilor militare s'au precizat. După o perioadă de recunoașteri și de pipăiri, după luptele date de extrema stângă rusă pentru stăpânirea defileului dela Taling, generalul Kuropatkin a luat inițiativa la 23 Septembrie, împingând spre Șahopu și Bianupuza detașamentele lui Mișcenco și Samsonof.

Kuroki părăsește la 24 Septembrie, fără luptă serioasă, pozițiunea dela Bianupuza și se grăbește spre sud pentru a mai strânge dispozitivul său cam risipit precum o probară evenimentele din zilele următoare.

Planul generalului Kuropatkin se manifestă foarte limpede. A dorit să cotească dreapta japoneză dela începutul noii serii de lupte începute. Garnizoana din Tian-ciang, izolată la 120 de kilometri la est de Liaoyang, a fost atacată, dela 24 Septembrie de forțele rusești și numai la 27 Septembrie isbuti, să o respingă spre nord est. Pe de altă parte, pe când trupele rusești care ocupau Bianupuza se grăbeau spre sud și erau să treacă peste Taițe în Bensiku, forțele superioare unei diviziuni de infanterie scoborau munții Taling în valea lui Taițe la Bensiku. Fluviul aflat la Liaoyang în stăpânirea Japonezilor, a fost dăr trecut la 25 Septembrie, la Bensiku, ocupat la 26 la Sanchiațe și amenințat la Tianciang.

Această mișcare ocolitoare de mare întindere era destinată ca să taie de odată și comunicațiunile japonezilor și să producă pe flancul drept al dispozitivului lor un atac care să-i silească a părăsi pozițiunile tari pe care le ocupau pe înălțimile dela Iantai.

Se poate oare spune cu siguranță dacă au isbutit ori nu? Generalul Kuroki anunță că a re-luat cele 10 dealuri cari mărgineau fluviul Taitze, pe malul stâng între Bensiku și Siankiace: Rușii s'ar fi aflat dar în această parte de loc în valea fluviului, situație foarte defectuoasă. Generalul japonez a observat că trupele care se prezintau pe Taițe erau bine sprijinite în urma lor; este posibil dar ca să fi eșit repede din poziția rea în

care se înghesuieră. Apoi trebuie observat că generalul Kuropatkin a scris într'un raport: „Comunicațiile noastre cu Beunsica au fost restabilite“. Această frază arată că într'un moment oare care fuseseră întrerupte. În adevăr efectivele japoneze nu pot să fie permis generalilor japonezi să lase mai mult decât un cordon de trupe de-a lungul lui Taijeho, câtă vreme această slabă linie va rezista presiunii rusești nu se poate prevedea cu siguranță.

Pe când se efectua mișcarea rusă în regiunea muntoasă dela est, generalii Oku și Nodzu solid întruniți rezistau la ofensiva rusă. La 25 Septembrie luau chiar ofensiva în contra trupelor înșirate d'a lungul drumului de fier spre sud, în contra trupelor care treceau peste riul Șili și se încercau să ocupe înălțimile vâgăunii dela Ciaosangling. Această contra ofensivă pare să fi oprit avântul Rușilor, cel puțin momentan.

La 27 Septembrie a fost o nouă ciocnire între cei doi adversari, când amândoi luaseră ofensiva. Gara Iantai și minele Iantai nu sunt încă la acea dată, ocupate de soldații Ruși. Bătăia s'a continuat la câțiva kilometri la nord de acea localitate sau de riul Șiliho și pe drumul dela Eoltakeu la Ciaosanlin. Rezultatele se cunosc prin telegramele sosite de curind.

Din străinătate.

Din Macedonia. Pe când guvernele din Belgrad și Sofia se silesc să meargă în acord cesțiunea macedoneană cele două naționalități își păstrează mereu nelcrederea tradițională una către alta. Și bandele, atât sârbești cât și bulgărești care răscolesc Macedonia, se tratează reciproc tot așa de rău cum le-ar trata soldații Turci sau partizanii Greci. Unul dintre corespondenții ziarului le Temps îi semnaleză prin telegrama care urmează că starea de lucruri cea veche nu se îndepărtează nici de cum:

„Belgrad, 1 Octombrie. — Știrile recente despre ciocnirile sângeroase ale bandelor bulgare și sârbești în vilaetul Monastir produc în Serbia o excitațiune extraordinară și este vorba d'a se convoca o întrunire monștră pentru a soma guvernul ca să intervie cu energie pe lângă guvernul bulgar. Venită în momentul când regele trebuie să se ducă la Sofia pentru a face vizită prințului Bulgariei, manifestațiunea populară astilă ar da naștere unei grave dificultăți.

„Deja circulă svonul că regele, obosit de durerile și pompa sacrării sale va renunța probabil la călătoria proiectată s'o facă la Sofia, deși dl Hesapiref, agentul diplomatie bulgar, s'a întors chiar azi dela Belgrad cu programul vizitei hotărâtă a se face la Sofia.

„Vestile din Monastir sunt astăzi și mai rele ca ori când; au fost noi ciocniri între bandele sârbești comandate lor Mișco și cu bandele bulgare ale vestitului Gruef. Sârbii ar fi fost biruitori; Gruef ar fi fost bătut și rănit, dar mai înainte putuse să decidă prin puterea armelor sale ca numeroase comune grecești și chiar câteva comune sârbești să treacă la exarchatul bulgar.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 26 Octombrie 1904.

— **Inaugurarea monumentului Cuza-Vodă.** Comitetul pentru ridicarea monumentului Cuza-Vodă în satul Grivița, din jud. Tutova, lângă Bârlad, face cunoscut, că monumentul e gata, ridicat, și că inaugurarea desvălirei se va face în ziua de 17 Octombrie c. v. Duminecă, la ora 2 p. m. la Grivița, în fața bisericeii și a școlii Stroe S. Belloescu.

Comitetul speră, că toți Românii, cari apreciază însemnătatea marilor acte săvârșite de marele domn Cuza-Vodă vor lua parte la această solemnă serbare.

— **Moartea unui fost ministru român.** În Brad (România) a încetat din viață fostul ministru de externe în cabinetul Brăteanu Nic. Ionescu. El moare la adînci bătrînețe: a trăit 80 de ani. El a aparținut membrilor celor mai distinși ai partidului liberal și era cunoscut și ca orator de forță. A fost profesor la universitatea din Iași, unde a propus istoria, și membru al Academiei Române.

Decorațiuni. M. S. Regele a conferit marea cruce a ordinului „Coroana României“ principelui Orúsoff, guvernatorul Basarabiei, trimisul M. S. Țarului Rusiei spre a saluta pe M. S. Regele la Iași, și generalului Wank, însărcinat cu aceeași misiune din partea M. S. Impăratului Austro-Ungariei.

M. S. a conferit de asemenea diferite ordine ofițerilor și persoanelor cari au întovărășit pe prințul Urusoff și pe generalul Wanka în misiunea lor.

— **Averea arhidiecezei sârbești de Carloveți.** După cea mai nouă statistică bisericească sârbească arhidieceza de Carloveți numără 666 comune bisericești, 915 parohii, 27 monasterii, 6 eparhii, 9 institute de învățământ superior și 859 școli populare. Arhidieceza are latifundii de 108.267 iughere catad de pământ. Venitul din această moșie se ridică la 1.145.000 coroane. Arhidieceza are 1511 case, 813 biserici, 1109 case cu etaje, de tot 13.747 edificii destinate scopului de învățământ și altor scopuri bisericești precum și pentru locuit. La această avere se mai adaugă și fondul instruct cu 583.902 cor.; hârtiile de valoare și bani gata în suma de 21.922.356 cor. regale cu 616.988 cor., avere mobilă 3.645.888 cor. în sumă totală de 90.598.055 cor.

— **Dr. Körber ministru-president maghiar.** Și în Ungaria este răspândită foarte mult revista din Berlin „Woche“. Într'un număr recent publicând politicianul german o notiță la rubrica „de prin lume“ a pomenit și despre ministrul-president austriac Dr. Körber, care după credința sau poate mai mult reavoința „șogorului“ este prim-ministru austro-ungar cu reședința în Viena. Lucru firesc, că luând zările maghiare notă despre aceasta, mai ales cele opoziționale kossuthiste, nu mai pot răsufla de mânie. Pentru dînsule cu un motiv mai mult să călărească pe vechea temă a dreptului public.

— **Starea lui Ugron.** Atentatul săvârșit mai deunăzi de către un Săcui maniac împotriva lui Ugron are urmări cu mult mai serioase, de cum se credea. Rabiatal om a frânt adică nu numai brațul deputatului ci dintre cele 4 focuri două au nimerit mâna lui Ugron, care dela locuință a trebuit transportat la spital, pentru a-i scoate gloanțele din mână cu ajutorul razelor Röntgen.

— **Edison și razele X.** Asupra stărei sanitare a vestitului electrician Edison sosesc mereu știri rele. Celebrul inventator s'a dedicat cu trup și suflet studiului cu razele X, care ar ține ascunse în sine multe cauze de morburii grele. Zilele trecute a fost interviewat de un ziarist cu privire la starea lui sanitară. Savantul a răspuns:

— Experimentările făcute cu razele Röntgen au răpit pe cel mai de valoare colaborator al meu, ear acum mi-a venit rîndul și mie. În decursul experimentărilor făcute mi-am atras și eu câte-va arsuri, cari câte-odată îmi cauzează dureri aproape insuportabile. Știința medicală este aproape neputincioasă față de aceste arsuri; nici durerile nu pot fi într'atâta calmate, ca cel puțin să am liniștea ce-mi trebuie să pot lucra. N'am nici o speranță, de a mă putea tămădui. Se poate ca morbul să poată fi împiedicat pentru câțiva timp, dar tămăduire nu pot spera, ci va trebui să mor necondiționat.

— **Concurența unui Japonez.** Un japonez vroind să facă concurență produselor europene și-a înscris ca marcă de comerț literile D. R. M. S. Acum el reclamă contra tuturor fabricanților ce poartă această marcă. Lucrul pare normal, însă D. R. M. S. înseamnă „Deutscher Reich Muster-Schutz“ și figurează pe toate fabricatele germane patentate, astfel că marca Japonezului printr'o lovitură a făcut concurență întregii industrii germane.

— **Serul pentru tămăduirea cancerului.** Din Paris se scrie, că în jurul serului, descoperit de profesorul Doyen pentru tămăduirea cancerului (rac) s'a iscat la congresul chirurgilor de curînd ținut la Paris, o viață și interesantă discuție. Prof. Dr. Goyen la 18 Oct. a dezvoltat amănunțit descoperirea sa făcînd o dare de seamă asupra rezultatelor dobândite în șirul experimentelor sale făcute. S'a provocat la rapoartele sale făcute în academia de medicină și științele naturale, în care a făcut

o dare de seamă asupra modului de preparare și aplicare în terapeutică. La fine roagă pe colegii săi să cerceteze clinica sa specială pentru a se convinge asupra tratamentelor cu acest ser. În legătură cu conferința interesantă a doctorului Doyen s'a încins o discuție pe un nivel înalt între chirurgii. Profesorul Poirier vorbira mai ales împotriva serului, demonstrînd că trebuie observat tratamentul chirurgical de pîn'acum. După aceea congresul la propunerea lui Follet a emis o comisiune, care va avea de scop să studieze cazurile de cancer tratate cu serul-Doyen. Doyen încă a primit această propunere protestînd numai, ca această comisiune să fie numită comisiune supraveghătoare.

La congres au luat parte afară de Franței și mai mulți chirurgi externi, între cari și Dr. Czerny, celebrul profesor al facultății de medicină dela Heidelberg, care a făcut o declarație înaintea unui ziarist francez asupra eficacității serului-Doyen. Admite că Dr. Doyen a obținut oareș-care rezultate mai puțin importante, o sanare radicală însă cu acest ser nu crede să fie posibilă, deoarece consideră tratamentul cancerului cu ser de incompatibil cu caracterul acestei maladii. De altfel își rezervă ultimul cuvînt pentru data, când îi va fi cunoscut modul de preparare și de aplicare al serului.

— **Paragraful de lege XX din 1848 și calvinii.** Ambele confesiuni reformate din țeară au prezentat săptămîna trecută guvernului o petițiune cu privire la executarea principiilor cuprinse în paragraful XX din 1848. Petițiunea, pe care a primit-o hr. Bánffy și a dat-o președintelui dietei, a fost din partea comisiunii bisericești calvine trimisă și tuturor deputaților dietali. În acest memorandum reformații cer ca pe lângă respectarea autonomiei lor bisericești să fie împărțaiți de atîta subvențiune de stat, de cîtă au nevoie să acopere cheltuielile cari nu se ajung din darea de cult. Pentru a ușora această dare, ambele confesiuni cer ajutor: 2.100.000 cor. ajutor ca sumă de întregire la darea de cult, 1.533.000 cor. pentru evinevenaliile preoților, 567.287 cor. la fondul preoțesc, 252.000 cor. pentru învățământul religios, 620.000 cor. pentru scopuri și institute culturale și filantropice.

— **Un ministru fugar.** Fostul ministru de instrucție al Italiei Nasi și secretarul său Lombardo pe cari poliția italiană îi caută deja de mai multă vreme, se află pe cât se spune, ascunși în Tunis. Nasi ar fi oferit 500 franci unui funcționar consular ca să-i procure un pașaport.

— **Comoară în pământ.** În hotarul comunei Süpek lucrau niște muncitori. Lucrul mergea din greu, când sosi afară și stăpînul să vadă ce fac muncitorii. Nici n'a avut el nimic de zis împotriva lor, căci își făceau datorița așa cum voia Milicz, gazda lor. Făcîndu-se seară muncitorii s'au lăsat de săpat. Atunci Milicz, le ordonă muncitorilor să mai sape o groapă mică. Aceștia refuzînd s'au retras, unde la foc se pu seră să cîneze. Milicz așa se vede agitat de norocul său a luat sapa și a început singur să sape. Nu lovi de 2—3 ori cu sapa, când eată că dădu peste un ulcior de pământ în care se află o grămadă de taleri de argint vechi. Deodată cuprins de bucurie exclamă:

— Am aflat o comoară!

Muncitorii toți grăbiră la stăpînul cu arginții, să se convingă. Văzînd norocul gazdei lor, iute au fost gata cu hotărîrea să ia comoara cu puterea dela Milicz, au tăbărit asupra lui cu sapele bătîndu-l pînă-ce a rămas jumătate mort, ear ei luînd banii la sine, au fugit. Multă bucurie n'au prea avut nici ei însă, căci mâne zi venindu-și în fire Milicz a făcut arătare la gendarmerie care pe urmele indicate a reușit să pună mîna pe invidioșii zileri.

— **Afor între deputați.** În ședința de Săm-bătă a Dietei în decursul vorbirii ministrului de comerț Hieronymi deputatul kossuthist Várady Karoly a întrerupt mai de multe ori pe orator, în urma căreia deputatul guvernamental Wolfner Tivadar a amuțit cu un cuvînt ofensator pe interlocutorul deputat. Várady a dus afacerea pe teren cavaleresc, provocînd pe Wolfner prin deputații Nessi Pál și Kubik Béla. Mandatarii lui Wolfner au fost deputații Horánszky Lajos și München Aurél. Consfătuirea martorilor a avut drept urmare luptă cu sabia,

care s'a terminat cu o tăetură pînă la os la brațul drept al deputatului Várady. Motivul acestui duel a fost cuvintele ofensatoare (Nu te obrăznic!) ale lui Wolfner la adresa lui Várady. În adevăr cum de frumos se știu tracta deputații maghiari acolo, unde se cere mai multă seriozitate și calmitate.

— **Afacerea școalelor catolice din România.** Citim în L'Independance Roumaine.

„Credem a ști că ministrul cultelor și instrucției publice s'a oprit la soluția următoare în chestia școalelor institutului catolic Notre-Dame de Sion:

„Școalele nu vor fi închise, dar se va re-trage autorizația de funcționare atît direcției cât și personalului didactic. Se va acorda acestor instituțiuni un termen pînă la 10 Decembrie viitor ca să ceară o nouă autorizație și să prezinte un personal de direcție și un personal de învățământ care să întrunească toate condițiile cerute de legile și regulamentele școlare ale țării“.

— **Medicii francezi în Anglia.** La banche-tul dat în onoarea medicilor francezi, sir William Broadbeut care prezida, a citit următoarea telegramă a regelui Eduard VII:

Regele Eduard imi poruncește de a vă înștiința că a văzut o mare satisfacție că un număr atît de considerabil de profesori, de medici și de chirurgieni francezi au venit în Anglia spre a vizita spitalele în Londra. Majestatea Sa întotdeauna s'a interesat mult de aceste așezăminte. A urmat cu mare plăcere deci fericitul rezultat pe care l-a avut vizita acestor domni, și speră că cele două țări vor profita din aceasta.

Regele își reamintește, cu mare plăcere, că la un congres internațional medical care s'a ținut la Londra, acum câțiva ani, avut ocazia de a face cunoștință cu eminentul lor compatriot, doctorul Pasteur.

La această depeșă medicii francezi au răspuns:

„În numele medicilor francezi veniți la Londra, profesor Luca Championniere, președinte și profesorii Huchard, Poirier și Cauffard, dela facultatea de medicină din Paris, roagă pe Majestatea Voastră, de a primi expresia sentimentelor lor cele mai respectuoase și mulțumirile lor pentru grațioasa depeșă“.

— **Bătăie cu biciușca în marina engleză.** Din Londra se vestește, că nu de mult s'a răspândit fama, că în marina engleză și acum este în us bătăia cu biciușca. Admiralul însă a negat simplu această veste. Acum însă vine scriitorul englez de bun renume Shaw Bernhard, și publică epistolele sosite dela marină, conform spuselor cărora de fapt bătăia este și acum în uz. În urma acestor dovezi admiralitatea a publicat declarația, că ce e drept atarî casuri mai obvin dar foarte rar și numai unii admiralii pot să se folosească de acest metod de educație față de elevii marinei.

— **O epistolă necunoscută a lui Martin Luther.** În archiva de stat din Zerbst (Anhalt) a fost găsită, cum anunță „Berliner Tageblatt“ o epistolă a lui Luther pînă acuma necunoscută. În scrisoarea sa adresată cu datul de 4 Nov. 1519 princesei Margareta de Anhalt, celebrul reformator se scuză, că n'a fost atîta timp la Dessau. Cu inima și cugetul însă este mereu la principesă. Zilele proxime va merge însă la Dessau, la casă că nu-i va fi cuî-va neplăcută venirea sa, deoarece ce dinspre Lipsca și Merseburg îi suflă cam nefavorabil vîntul. Epistola este semnată astfel: Al alteței voastre capelan Martin Luther (Ew. fürstl. Gnaden Kaplan Martin Luther).

Convocare.

Despărțămîntul protopopesc Șiria al reuniunii învățătorilor români dela școalele ort. din pp. arădane I—VII. își va ține proxima adunare Mercuri în 27 Octombrie (9 Noiembrie) 1904 în comuna Agriș, la școala inv. Cornel Crețu la care sunt poștii a participa toți membrii și binevoitorii învățămîntului.

PROGRAMA:

1. Dim. la 8 ore asistare la chemarea Duhului Sf.
2. Prelegere practică în școala inv. C. Crețu.
3. Cuvânt de deschidere.
4. Constatarea membrilor prezenți.
5. Reflexiuni asupra prelegerii.
6. Raportul biuroului.
7. Raportul comisiei cenzurătoare.
8. Pertractarea rescriptului nr. 18/1904—5 al biuroului central.
9. Discuțiuni asupra cestiunilor școlare.
10. Presentarea eventualelor operate.
11. Extragerea inv. morale la tem. din religie.
12. Propuneri și interpelări.
13. Fixarea proximei adunări.
14. Încheiere.

Șiria, la 14 Octombrie 1904.

A. Doboș,
president.

Desp. protop. B.-Ineu a! Reun. inv. rom. dela școalele pop. conf. ort. din protop arădane I—III își va ține conf. de toamnă Joi la 3 Noiembrie a. c. st. n. în B.-Ineu, la care toți membri desp. și toți sprijinitorii învățământului popular sunt poștiți a participa.

PROGRAMA.

1. La 8 ore dim. asistare la chemarea Duhului Sânt.
 2. Prelegere din Geometrie în școala inv. P. Dârlea.
 3. Cuvânt de deschidere.
 4. Constatarea membrilor prezenți.
 5. Reflexiuni asupra prelegerii.
 6. Executarea concluzelor ad. gen. Nr. 18
 7. Raportul prezidial
 8. Educațiunea națională disert. de G. Petrescu.
 9. Raportul cassarului bibliotecarului și controlorului.
 10. Propuneri și interpelări.
 11. Fixarea proximei ședințe.
- Autenticarea prot. și încheiere,
Boroșineu, la 22 Oct. 1904.

Favel Dârlea,
președinte

— Convocare. În sensul §§-lor 25 și 27 din Statutele „Reunii învățătorilor din Arhidieceasa gr.-cat de Alba-Iulia și Făgăraș” se convoacă Adunarea generală a Reuniunii la Blaj, pe zilele 4 și 5 Noiembrie st. n. 1904, pe lângă următorul:

PROGRAM.

Ședința I.

Ordinea de zi.

1. La 7 ore a. m. participarea în corpore la serviciul divin în catedrala Metropoliei.
2. La 9 ore a. m. deschiderea adunării generale.
3. Constatarea membrilor prezenți.
4. Raportul comitetului central despre activitatea reuniunii în anul expirat.
5. Raportul cassarului.
6. Raportul bibliotecarului.
7. Raportul comitetului redacțional al organului reuniunii „Foaia Școlastică”.
8. Exmiterea comisiunilor:
 - a) pentru examinarea raportului general;
 - b) pentru examinarea rațiociniului pe anul 1903/4, și a proiectului de buget pe anul 1904/5.
 - c) pentru examinarea raportului comitetului redacțional.
9. Propuneri eventuale.

Ședința II.

Ordinea de zi.

1. Raportul comisiunilor exmisse în ședința primă.
2. Discuțiune asupra temei: „Mijloacele cele mai aacomodate, cu ajutorul cărora s'ar putea stabili bunăînțelegere între preot și învățător, pentruca prin aceasta să se dea un avânt îmbucurător educațiunii și instrucțiunii poporului nostru”.
3. Fixarea tezelor pedagogice științifice pentru proxima adunare generală.

4. Desbaterea propunerilor intrate la biroul central în sensul §. 29 litr. c. din statute.
5. Alegerea redactorului și a comitetului redacțional.
6. Dispozițiuni pentru verificarea procesului verbal.
7. Închiderea adunării generale.

Blaj, din ședința biroului central ținută la 6 Septembrie 1904.

George Muntean,
președinte.

Petru Ungurean,
secretar I

Bibliografie.

A apărut de Dr. Augustin Bunea canonic metrop. 1. *Metropolita Dr. Ioan Vancea de Buteasa*, schiță biografică, Blaj 1890, broșură de 41 pag. 20 fil. + 10 fil. porto postal.

2. *Cestiuni din dreptul și istoria bisericii românești unite*, Blaj 1893. Partea I. 269 pag. 8° scrisă de Dr. Alexandru Grama, costă 1 cor. 40 fileri Partea II. 400 pag. 8° scrisă de Dr. Augustin Bunea, costă 2 cor.

3. *Episcopul Ioan Inocențiu Micu-Klein*, (1728—1751) Blaj 8° mare, 422+XVI pag. Costă 4 cor., (pentru România 5 lei).

4. *Istoria scurtă a bisericii rom. unite cu Roma*, în Schematismul arhidiecesei de A.-Iulia și Făgăraș pe a 1900, costă 8 cor.

5. *Statistica Românilor din Transilvania în anul 1750 făcută de vicarul episcopesc Petru Aron*, Sibiu 1901, costă 1 cor., + 10 fil., porto postal.

6. *Vechile episcopii românești: a Vadului, Geoagiuului, Silvașului și Belgradului*, Blaj 1903 8° 162 pag. Prețul 2 sor., 50 fil., (pentru România 3 lei).

7. *Episcopul P. P. Aron și Dionisiu Novacovic*, sau istoria Românilor transilvăneni dela 1751 până la 1764, Blaj 1902. Prețul 4 cor. 50 fileri (pentru România 5 lei).

8. *Discursuri, Autonomia bisericească, Diverse*. Prețul 5 cor., (pentru România 6 lei).

Aceste cărți să pot procura dela tipografia semin. din Blaj (Balázsfalva) ori dela autorul spendându-se banii înainte, — ori contra rambursă. 399 — 6

A apărut Nr. 1 și 2 din organul oficial al învățătorilor români gr.-or. *Reuniunea învățătorilor români dela școalele populare confesionale ortodoxe din protopresbiteratele Arad, Chișineu, Șiria, Boroșineu, Buteni, Radna și Hălmașiu*. Organ periodic oficios elaborat din încredințarea comitetului reuniunii de Iosif Moldovan, vice-președinte. Edițiunea Reuniunii. Abonamentul 5 cor. pe an. Membrii reuniunii îl primesc gratuit având să suporte numai spesele administrative de 1 cor. pe an.

ECONOMIE.

Arad, 19 Octobrie.

Expoziția de vite din Răhău.

Între trebile, ce se țin de cercul de lucrări al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu”, se numără și ținerea (arangiarea) de expoziții de vite de prăsilă, împreună cu împărțire de premii în bani. Scopul urmărit este: înaintarea economiei de vite. La asemenea expoziții se adună și material bun, dar și mai slab, se adună vite de soiuri ales și vite de soiuri de a doua mână; apoi vite ținute bine și vite ținute și mai așa: lucruri atârnatore dela priceperes, hărnicia și starea bună sau rea, în care se găsește stăpânul vitei trimise în expoziție. O înaintare în economia de vite este cu puțință numai atunci, dacă, în scopul prăsilii, ținem vite bune, de soiuri ales, cărora apoi le dăm și o îngrijire aleasă. În asemenea expoziții dată ne este puțință de a face asemănări (comparații) între ce este bun și între ce este slab. Aici

afiam pe proprietarii, cari în schimbul unei întregi ciurzi de vite slabe, se mulțumesc cu un număr mai mic de vite, cari însă fiind de bun soi și fiind și bine întreținute, îi aduc venit îndoit și întreit mai mare decât cum îl are economul cu vitele cele multe dar de soiuri rău și și acesta lipsit de îngrijirea cuviincioasă. O bună îngrijire, nu încapă îndoială, se poate da cu mult mai ușor unui număr mic ca unui număr mare de vite. Vitele de soiuri slăbuț, mititelé, cu toate că ele înșile mistuesc mult nutreț și fac economului mare învaluială, nu aduc multă dobândă nici la lucrul câmpului, nici la hrana casei și nici în bani, când vorba este să le punem în vânzare. Expozițiile mai au și aceea însămnătate, că economilor li-să îmbie bunul privilegiu de a primi învățături atât în ce privește alegerea soiului, cât și cu privire la ținerea și prețuirea (valorisarea) vitelor, și pe deasupra hărnicul econom pe lângă, că e laudat în fața obștei, mai primește și premii (cinste) în bani pentru vitele sale. Mulțumită jertfelor de tot soiul, aduse cu prisos de „Reuniunea noastră agricolă”, dela chiar întemeierea ei pe altarul trebilor noastre economice, gospodăria economilor noștri din comitatul Sibiu, a luat altă față.

Aceste știute e oare cum de sine înțeles, că expoziția din Răhău, care este a 14-a, ce Reuniunea agricolă aranjează, să se numere între cele bine reușite.

Comitetul aranjator local, în frunte cu neobosiții Gerasim Cărpeneșan, not. George Goța, primar, Nicolae Cărpeneșan, și Ioan N. Floca, paroh, cu corpul învățătoresc, cu toți membrii din reprezentanța comunei politice și al celei bisericești, spre a asigura bună reușită a expoziției, a ținut se lege de sărbătoarea economică, și o sărbătoare a culturii, încât adecă hotărâre a luat ea la 9 Oct. ziua ținerei expoziției, să se facă și sfințirea pomposului edificiu școlar. Cu mari jertfe zidita școală, cinste ar putea face nu unei comune cum este Răhăul, ci ori-cărui oraș.

Îndoita sărbătoare în mișcare a pus nu numai toată suflarea din Răhău, ci obștea din întreg ținutul Șebeșului-săsesc. Duminecă des de dimineață șirul trăsurilor și pâlcul de țărani, inundaseră drumurile ce duc din toate părțile spre Răhău. Între prim-sosiții a fost protopresbiterul Sergiu Medean cu număroasă suită din Șebeșului-săsesc, între cari și veteranul notar emeritat, fiul Răhăului, dl Ioan Oncescu și soția sa. Protopresbiterul tractual a fost întâmpinat de întreg poporul din Răhău, în frunte cu parohii locali, îmbrăcați în ornate. Slujbă dumnezăiască a oficiat-o protopresbiterul asistat de parohii Cărpeneșan, Floca și Durăear' cântările le-au executat corpul învățătoresc și cantorii din Răhău.

(Va urma.)

Commis

în branșa de coloniale cu praxă îndelungată se acceptează.

Ofertele provăzute cu copii după atestatele de serviciu, fotografie și indicarea pretensiunilor și cunoașterea de limbă a adrese la

„Severineana“

Societatea comercială pe acții Carasbeșes.

INSERTIUNI și RECLAME.

Arăvălia de fer și deosebite instrumente

a

Fraților Berta

(Berta-Testvérek)

Arad, Andrásy-tér 3.

Telefon 386.

Telefon 386.

depozit bogat în fer și mărfuri de metal, în diferite instrumente, în *ferărit pentru mobile* și edificii, *cuptoare de fer de Nadrág și Weiding de primul rang. Mașine (sparhert) pentru bucătăria de Olanda elegante, specia-*

lități pentru economia de casă, *dulapuri pentru ghiță*

Arme Ferlah și Piper, puște pentru vânători. Mopopol de vânzare a *coaselor de oțel Barabás Béla* și a *pumpelor de stropit* contra nerosporei pe lângă o garanță de 10 ani. Instrumente de vierit etc.

Foarfece engleze Solingene veritabile, peneluri și briciuri,

Depozit exclusiv **»AHOI«.**

Pe seama ținuturilor sud-ungare unicul depozit al lustrului de argint: VENUS pentru cuptoare.

Comandele de provincie se efectuează pentru prețurile ieftine de zi. 221

Se caută un candidat de avocat român cu praxă bună.

Ofertele să se trimită la Dr. Gavriil Cosma, avocat Beiuș (Belényes).

405-3

In binevoitoarea atențiune. Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că începând cu 12 Octombrie îmi vînd marfa cu prețuri esențial reduse. Cu distincă stimă: *Nadler Lajos*, magazin de vestminte de modă, bărbătești și femecești Arad, Piața Andrásy Nr. 16. 400

O domnișoară română, care posedă limba germană și știe să propună pianul, află aplicare pe lângă condițiuni favorabile, la o familie românească.

A se adresa la adm. «Tribunei». 398

BIUROU PENTRU CLĂDIRI.

Temesvár-Jozsefváros Kossut-utca 6 sz.

== STAMER VILMOS ==

☞ măestru zidar și expertizor jurat ☞ primește construirea de planuri pentru zidrie, acordă consilii în orî-ce fel de afaceri de clădire, conduce și supraveghează clădiri; reprezintă fa-355 bricele cele mai capabile de concurs.

Un învățacel absolvat de școala industrială este primit ca practicant.

Kőszeghy Sándor

tinichier.

Arad, Boros Béni-tér 16.

(Casa Vanicsek)

Primește tot felul de lucru de tinichea, (reparări de apeduct) dela execuția cea mai simplă până la cea mai artistică. Orî-ce reparație se face prompt și grabnic. 335

— *Lucru remarcabile de specialitate, prețuri culante.* —

TIPOGRAFIA

„TRIBUNA”

ARAD, Stsada Deák Ferencz Nr. 20.

Fiind arangiată din nou, bogat, cu literele cele mai moderne și cu rotațiune modernă, primește spre executare orî-ce lucrare ce se ține de arta tipografică.

Broșuri, opurî, manuale, tabelării în orî-ce mărîmî, registre pentru băncî, învîțări la petreceri și cununii, plicurî, cap de scrisorî, anunțurî funebrele, cărțî de vîsită, etc. etc.

☉ ☉ *Executat cu gust fin, la timp și punctual, după sistemul cel mai nou.* ☉ ☉

Cerem și pe această cale binevoitorul sprigin al publicului românesc întru cât ar avea vr'o lucrare din cele mai sus înșirate a trimite spre executare și a ne recomanda în cerc cât mai larg tipografia noastră.

Avînd în vedere și sacrificiile mari ce le pretinde ziarul nostru național, credem că va afla mai iute rîsunet acest anunț al nostru.

Telefon Nr. 502.

Condițiunea principală a

FRUMȘETEI

este, ca fața și mâinile să fie fine, ear în scopul acesta mijlocul cel mai potrivit este

Crema-Gyöngy

care este cu desăvârșire inofensivă și face pelea fină de loc după o singură folosire.

În urma unei folosiri îndelungate mitesserit supărăciosi, alunițele și petele de ficat dispar.

Prețul un borcan 1 cor.

Săpun la Crema-Gyöngy 1 cor.

Se poate comanda dela:

farmacistul **HAUER LAJOS.**

ARAD, Pécskai-ut.

287

Biuroul de arhitectură
al lui

BIRÓ ERNŐ, arhitect

— ARAD, Eötvös-utca 17 —

Pregătește ori-ce fel de planuri
și acceptază tot felul de lucru aparținător în sfera arhitecturii mai

217

inalte.

Depositul și atelierul de reparare cel mai vechiu de
mașine de cusut și de biciclete în Arad.

Asortiment bogat de

Mașine de cusut Singer

Biciclete engleze și de biciclete cu motor

Clopoțel electric și telefon.

HAMMER VILMOS

ARAD, Sabadság-tér 7. szám.

Nr. Telefonului 96.

Telefon Nr. 135.

GELLER I.

giuvaergiu.

Arad, Piața Andrassy Nr. 14.

Palatul Hermann.

284

Deposit bogat de bijuterii, de obiecte veritabile de argint, precum și de oroloage de aur și argint.

Reparări și transformări în atelierul propriu.

BAZAR NOU!

MARFURI NOU!

CASĂ de MODĂ și TRUSOURI PENTRU DAME

Masztig Pál, Arad.

ANDRÁSSY-TÉR 22 sz., față în față cu casa comitatului.

Au sosit mărfurile cele mai noi pentru femei și bărbați. — Mare asortiment de

pâuze, șifon, rechisite de masă, mărfuri gata pentru dame și trusouri

Rugând on. public să binevoiască să cerceteze cât mai des prăvălia mea bogat asortată, rămân

cu stimă **MASZTIG PÁL**